

На основу члана IV 4. а), а у вези са чланом II 1. Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на сједници Дома народа, одржаној 25. јуна 002. године и на сједници Представничког дома одржаној 3. јула 2002. године, усвојила је

ЗАКОН

О ОМБУДСМЕНУ ЗА ЉУДСКА ПРАВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I-ПРИРОДА

Члан 1.

1. Омбудсмен за људска права Босне и Херцеговине је независна институција успостављена у циљу промовирања добре управе и владавина права, заштите права и слобода физичких и правних лица, како је гарантирано посебно Уставом Босне и Херцеговине и међународним споразумима, који се налазе у додатку тог Устава, која ће с тим у вези надгледати активности институција Босне и Херцеговине, њених ентитета и Брчко Дистрикта, у складу са одредбама овог Закона.
2. У овом закону, термин:
 - а) "Институција" означава институцију омбудсмен за људска права Босне и Херцеговине;
 - б) "омбудсмен" означава једног од три омбудсмен који чине ову институцију;
 - ц) "омбудсмен" означава три лица која чине институцију;
 - д) "орган (органи) владе" указује на све институције, органе, установе и одјељења предметне владе, као и на приватне установе које врше јавне функције;
 - е) "орган (органи) Владе Босне и Херцеговине" такође указује на органе Владе Брчко Дистрикта.

II-ОВЛАШТЕЊА И НАДЛЕЖНОСТИ

Члан 2.

1. Институција ће разматрати предмете који се односе на слабо функционисање или повреде људских права и слобода почињене од било којег органа владе.
2. Институција ће дјеловати по пријему жалбе или *ex officio*.
3. Институција може подузимати опште истраге.
4. Институција може препоручити одговарајуће појединачне и/или опште мјере.
5. Институција неће разматрати предмете који се односе на одлуке, чињенице или догађаје који су се десили прије 15. децембра 1995. године.

Члан 3.

Надлежност Институције садржава ће овлаштења да спроводи истраге у свим жалбама о повреди људских права и слобода наводно почињених од војних власти.

Члан 4.

1. Надлежност Институције садржаће овлаштења да проводи истраге у свим жалбама везано за слабо функционисање судског система или неправилним процесуирањем индивидуалних предмета и да препоручи одговарајуће појединачне или опште мјере.
2. Омбудсмен се неће мијешати у процес одлучивања судова, али може покренути судске поступке или интервенисати у току поступка који се води, кад год установи да је таква активност неопходна при

обављању његових дужности. Омбудсмен такође може дати препоруке органу власти који је страна у поступку или бити консултован од стране у поступку.

Члан 5.

1. Институција ће имати искључиву надлежност у раду на предметима који се:
 - а) односе на органе Владе Босне и Херцеговине;
 - б) у исто вријеме односе на орган владе једног ентитета и орган Владе Босне и Херцеговине;
 - ц) у исто вријеме односе на орган владе оба ентитета.
2. Институција такође може радити на предметима који се односе на орган владе ентитета, када год сматра да је исход предмета од посебног значаја за ефикасно уживање појединачних права и слобода у Босни и Херцеговини као цјелини.
3. Уколико, у било којој фази поступка, омбудсмен установи да предмет не спада у његову надлежност, која је горе описана, оне ће прослиједити предмет одговарајућој институцији омбудсмена у ентитету.

Члан 6.

Омбудсмен може прослиједити предмете о наводним повредама људских права највишим судским органима Босне и Херцеговине који су надлежни за питања људских права, у складу с правилима која регулирају улагање жалбе тим органима, кад год установи да је то неопходно за ефикасно спровођење својих дужности.

Члан 7.

1. Активност Институције неће бити прекинута у вријеме када законодавни орган не засиједа, због тога што је законодавни орган распуштен или је његов мандат истекао.
2. Ванредне ситуације неће прекидати мандат омбудсмена.

III - САСТАВ, ИМЕНОВАЊЕ И ОСТАВКА

Члан 8.

1. Институцију ће сачињавати три лица.
2. Омбудсмени сарађују у обављању својих дужности. Активности провођења истраге и разматрања било појединачних жалби или разматрања проблема *ex officio* могу се вршити појединачно од сваког омбудсмена, али расподјела задатака међу њима неће зависити од критеријума етничког поријекла подносиоца жалбе. Омбудсмени заједнички дају приједлоге, рјешења и доносе извјештаје.

Члан 9.

1. Омбудсмене ће именовати Представнички дом и Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцегови- не двотрећинском већином сваког дома, а на основу заједничког приједлога Предсједништва Босне и Херцеговине.
2. Именовање ће се обавити у року од три мјесеца након што се заједнички приједлог достави Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и у сваком случају у року од три мјесеца од датума упражњења мјеста.

Члан 10.

1. Омбудсмени ће бити именовани на период од пет година и могу бити поново изабрани.

2. Сваки омбудсмен који буде именован након оставке, или као замјена другом омбудсмену, биће на тој дужности преостали период од пет година и може бити поново изабран.

3. Плата омбудсмена биће у висини плате предсједавајућег Савјета министара Босне и Херцеговине.

Члан 11.

Сваки пунољетан грађанин Босне и Херцеговине, пуноправан у уживању грађанских и политичких права, који има доказано искуство у области људских права, те признат висок морални статус, може бити изабран за омбудсмена.

Члан 12.

1. Дужност омбудсмена престаће због било којег од доље наведених разлога:

а) оставке;

б) истека мандата;

ц) очигледне немогућности да обавља своје дужности;

д) пропуста да напусти функцију која је неспојива с мандатом, како је утврђено чланом 17. став 4. овог закона;

е) осуде, и правоснажног изрицања казне за намјерно учињен преступ описан у члану 16. став 3. овог закона.

2. Упражњено мјесто омбудсмена објавиће предсједавајући Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у случају смрти, оставке, истека мандата, или коначне казне. У осталим околностима, одлука о упражњеном мјесту биће донесена двотрећинском већином Дома народа и Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, након дискусије и саслушања дотичног лица за омбудсмена.

3. Када се објави да је мјесто упражњено, Предсједништво Босне и Херцеговине даће приједлог за именовање новог омбудсмена у року од мјесец дана.

4. Тамо гдје мјесто омбудсмена буде упражњено због истека мандата, омбудсмен чији је мандат истекао наставиће обављати његове дужности на привременом основу све док именовање које је прописано чланом 9. не буде обављено.

5. Када једно од три мјеста омбудсмена остане упражњено из других разлога, а да то није истек мандата, омбудсмени који остају на свом положају привремено ће обављати његове функције све док се не заврши именовање новог омбудсмена.

IV - САРАДЊА СА ИНСТИТУЦИЈАМА ОМБУДСМЕН У ЕНТИТЕТИМА

Члан 13.

Институција ће сарађивати и промовирати сарадњу међу институцијама омбудсмена у Босни и Херцеговини и омогућити координацију активности институција омбудсмена у Босни и Херцеговини. С тим у вези Институција ће посебно:

а) успоставити мрежу службеника за везу која ће међусобно размјењивати информације о активностима институција омбудсмена у Босни и Херцеговини, посебно информације о предметима који се разматрају;

б) организовати редовне састанке институција омбудсмена у Босни и Херцеговини;

ц) организовати семинаре и радионице;

д) заступати институције омбудсмена у Босни и Херцеговини у међународном окружењу на одговарајући начин.

Члан 14.

Омбудсмен може, у складу са чланом 6., прослиједити највишим судским органима Босне и Херцеговине надлежним за разматрање питања људских права, сваки предмет који су доставиле Институције у ту сврху од стране институција омбудсмена у ентитетима. Када прослијеђује такве предмете, омбудсмен ће такође водити рачуна да се мишљење институција омбудсмена у ентитетима адекватно презентира надлежном судском органу.

V - ИМУНИТЕТ И НЕСПОЈИВОСТ

Члан 15.

1. Омбудсмен неће примати никакве наредбе. У оквиру својих уставних и законских надлежности, ниједан омбудсмен неће добивати упутства органа власти. Сваки омбудсмен ће дјеловати независно, на основу критеријума Институције и у складу са чланом 8.

Члан 16.

1. Омбудсмен неће бити кривично гоњен, неће бити подвргнут истрази, неће бити ухапшен нити ће му бити суђено за мишљења која изрази или за одлуке које донесе у спровођењу својих овлаштења која су у складу с његовим дужностима.

2. У свим другим околностима, омбудсмен не може бити ухапшен или притворен, осим у случају флагранте *delicto* за кривично дјело за које се може изрећи казна затвора преко пет година.

3. Одлука о кривичном гоњењу, притварању или извођењу пред суд омбудсмена оптуженог због кривичног дјела, биће донесена само за кривично дјело за које се може изрећи казна затвора преко пет година и само након што и Представнички дом и Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине донесу одлуку о томе. Само суд на нивоу Босне и Херцеговине биће надлежан да суди омбудсмену.

4. Лица у служби или она коју је именовала Институција неће бити кривично гоњена, неће бити предмет истраге, хапшења, притварања, нити ће им се судити за било какву радњу, мишљење или одлуку донесену при обављању њихових дужности према упутама омбудсмена. У свим другим околностима, кад год су лица у служби Институције ухапшена, притворена или изведена пред суд, органи тужилаштва ће о томе одмах прописно обавијестити Институцију.

Члан 17.

1. Положај омбудсмена неспојив је са вршењем било какве заступничке функције; са било каквом политичком активношћу или дужношћу или одговорношћу за пропаганду; наставком службе у органима владе, чланством у политичкој партији или вођством политичке партије, синдиката, удружења, фондације, или вјерске организације или радом у било којој од њих; са обављањем дужности судије; као и са сваком активношћу као занимањем или професијом, у привреди или запошљавању.

2. Омбудсмен који је био службеник ужива гаранцију поновног пријема у пријашњу службу након истека његовог мандата.

3. Омбудсмен ће, у року од 10 дана по именовању, и прије преузимања своје службе, напустити свако мјесто које је потенцијално неспојиво, а уколико пропусти да то уради, сматраће се да је одбио именовање.

4. Када дође до неспојивости након што је омбудсмен преузео функцију, подразумијева се да ће он напустити функцију, у складу са чланом 12., на дан појаве неспојивости.

VI - ПОСТУПАК ИСТРАГЕ

Члан 18.

1. Свако физичко или правно лице које тврди да има легитиман интерес може се обратити Институцији без икаквих ограничења. Националност, држављанство, мјесто боравка, пол, малолетност, етничко

поријекло, религија, правна неспособност, затвор било које врсте, и, уопште узевши, посебни односи са и овисност о неком органу владе не могу ограничити право улагања жалбе Институцији,

2. Жалба Институцији или њена интервенција неће повући било какве кривичне, дисциплинске или друге санкције за подносиоца жалбе као ни било какву неугодност или дискриминацију за њега.

Члан 19.

1. Свака жалба мора бити потписана и уложена од лица које се жали у документу у којем ће бити наведене основе за њено подношење, на празном папиру. Жалба поднесена на мање формалан начин може се прихватити уколико омбудсмен установи да околности то захтијевају.

2. Сав рад Институција је бесплатан за лица која јој се обрате и не захтјева помоћ савјетника или адвоката.

Члан 20.

1. Преписка упућена омбудсмену или Институцији из мјеста у којима се лица налазе у притвору, у којима су затворени или су лишени слободе не може подлијегати никаквој цензури, нити се смије отварати.

2. Разговори између омбудсмена или лица које је он делегирао не могу никада бити надгледани нити се у њих може мијешати.

Члан 21.

1. Институција ће регистровати и потврдити пријем жалби које су уложене, било да сматра да их је потребно разматрати или не. Када омбудсмен одлучи да не разматра жалбу, урадиће то писмено, наводећи разлоге и упућујући подносиоца те жалбе на најпогоднија средства за предузимање радње, уколико она постоје, остављајући подносиоцу жалбе да искористи она средства која он сматра најпогоднијим.

2. Омбудсмен може одбити да разматра анонимне жалбе за које сматра да су злонамјерне, које су неосноване, у којима нема жалбе, које наносе штету легитимним правима трећег лица или које су институцији предочене изван рока од 12 мјесеци након појаве чињеница, догађаја или одлука на које се жали.

Члан 22.

Против одлука омбудсмена или Институције није могуће уложити жалбу.

Члан 23.

1. Када омбудсмен одлучи да жалба или проблем који разматра *ex officio* пружају довољне основе за истрагу, он ће обавијестити предметни орган владе о суштини предмета, тако да надлежно лице може доставити писмену изјаву у року на који је омбудсмен указао.

2. Омбудсмен може тражити у било које вријеме било који документ који сматра потребним за истрагу.

Члан 24.

Када, у току истраге, омбудсмен установи да извршење управне одлуке може резултирати непоправљивом штетом за права подносиоца жалбе, он може предложити надлежном органу владе да обустави извршење оспорене мјере у периоду не дужем од 10 дана. Предметни орган може одбити да испоштује тај приједлог, објаснивши, у писменом акту упућеном Институцији, у року од три дана по пријему приједлога и у сваком случају прије извршења оспорене мјере, разлоге за то, а ако то пропусти, тај приједлог постаје обавезујући за тај орган.

VII - ОБАВЕЗА САРАДЊЕ СА ОМБУДСМЕНОМ

Члан 25.

1. Органи владе обавезни су да Институцији пруже одговарајућу помоћ у истрази и вршењу контроле.

2. У вријеме истраге омбудсмен има приступ било којем органу владе у циљу провјере тражених информација, обављања личних разговора и разматрања потребних списа и докумената.
3. Омбудсмену не смије бити одбијен приступ списима или административним документима или другим документима који се тичу активности или дјелатности која је под истрагом, без прејудуцирања одредби члана 28. овог закона.

Члан 26.

1. Када се предмет који се истражује односи на радње лица која су у служби владе и када је она везана за дужности које та лица обављају, Институција ће обавијестити то лице и његовог претпостављеног или орган у којем она ради и може затражити писмену изјаву.
2. Предметни службеник ће у датом року доставити писмени одговор као и све документе и доказе које сматра релевантним. Тај рок може на захтјев бити продужен.
3. Омбудсмен може провјерити вјеродостојност достављених елемената и дати приједлог за саслушање тог службеника како би добио додатне информације. Од службеника који одбију да се одазову овом саслушању омбудсмен може затражити писмено објашњење о разлозима одбијања.
4. Информације или личне евиденције које да неки службеник за вријеме истраге су повјерљиве, без прејудуцирања одредби кривичног закона о објављивању акта, што може бити кривично дјело.

Члан 27.

Надређени службеници или органи владе који забрањују службеницима који су им подређени или који се налазе у њиховој служби да се одазову захтјеву омбудсмена или саслушању које је он заказао, даће писмену изјаву да су то урадили, наводећи разлоге за то. Овај документ биће достављен том службенику и омбудсмену. Омбудсмен ће се тада обратити поменутом вишем службенику за све радње које су неопходне за истрагу.

VIII - ПОВЈЕРЉИВИ И ТАЈНИ ДОКУМЕНТИ И ОБАВЕЗА ДИСКРЕЦИЈЕ

Члан 28.

1. Омбудсмен може тражити од органа владе да му предају документе које сматра потребним за обављање своје функције, укључујући оне који су заведени као повјерљиви или тајни у складу са законом. У таквим случајевима, омбудсмен ће примјенити потребну дискрецију за њих и неће их учинити доступним јавности.
2. Истрага коју води омбудсмен и његово особље, укључујући и процедуралне мјере, проводиће се уз највећу дискрецију, без прејудуцирања разматрања за која омбудсмен установи да треба да буду уврштена у извјештај. Подузеће се посебне мјере заштите за документе који су заведени као повјерљиви или тајни.
3. Када омбудсмен сматра да документ, који су заведени као повјерљиви или тајни и које нису доставили органи владе, могу бити од пресудног значаја за правилно спровођење истраге, о тој чињеници обавијестиће Предсједништво Босне и Херцеговине.

IX- ОДГОВОРНОСТ ОРГАНА ВЛАСТИ И ЗВАНИЧНИКА

Члан 29.

Када истрага покаже да је злоупотребу, произвољну процедуру, дискриминацију, грешку, немар или пропуст, који су предмет жалбе, починио службеник у органу владе, омбудсмен може доставити те налазе предметном службенику. Истог дана, омбудсмен ће прослиједити те документе службениковом надређеном и даће препоруке које буде сматрао потребним.

Члан 30.

Када омбудсмен у обављању својих дужности сазна за понашања или радњу која представља кривично дјело, о томе ће обавијестити надлежне органе тужилаштва.

Члан 31.

1. Уколико непријатељско понашање или став који омета истрагу омбудсмена потичу од органа владе или њених службеника, то може бити предметом специјалног извјештаја и биће поменуто у одговарајућем дијелу годишњег извјештаја.
2. Када неки службеник из органа владе угрози истрагу тако што одбије доставити документе које је затражио омбудсмен, или занемари да достави такве документе или ускрати омбудсмену приступ административним списима или документима неопходним за истрагу, омбудсмен ће послати релевантни спис лицу надређеном том службенику или надлежним органима тужилаштва за одговарајући дисциплински или кривични поступак који ће се спровести у складу са законом.
3. Када надлежни органи власти пропусте предузети радњу, омбудсмен може, умјесто тог органа, покренути дисциплински поступак против одговорног службеника или, тамо гдје је то потребно, покренути кривични поступак пред судом.

X- ПРЕПОРУКЕ

Члан 32.

1. Омбудсмен може дати препоруке владиним органима у циљу усвајања нових мјера. Органи владе који добију такве препоруке дужни су да писмено одговоре и обавијесте омбудсмена о учинку препорука у року који је омбудсмен одредио.
2. Уколико, једном када су препоруке дате, предметни орган владе не подузме одговарајуће мјере у року који је омбудсмен одредио, или ако не обавијести омбудсмена о разлозима њиховог непредузимања, омбудсмен може указати министру одговорном за тај орган или највишим органима владе, на ток предмета и на дате препоруке. Ако омбудсмен након тога не дође до рјешења у предмету у којем је по његовом мишљењу било могуће наћи позитивно рјешење, тај проблем биће уврштен у годишњи или специјални извјештај, помињући имена органа власти или службеника који су заузели такав став.
3. Ни омбудсмен ни Институција немају надлежност да измијене или укину мјере или налоге владе, али могу дати приједлог за измјену критеријума кориштених при њиховом усвајању.
4. Када, након разматрања предмета, омбудсмен установи да начин на који је закон примијењен води неправичним резултатима, он може упутити надлежном органу владе препоруке који би довеле до правичног рјешења ситуације предметног појединца. Омбудсмен може надлежном органу дати приједлог мјера чија би примјена вјероватно побољшала ситуацију на коју се жали, укључујући исплату одштете, и у годишњем или специјалном извјештају Институције дати приједлог за измјене и допуне закона и других прописа када он сматра да је то потребно.
5. Уколико се радње које су предмет жалбе спроводе кроз услуге физичких лица у складу са уговором о концесији јавне службе, омбудсмен може од надлежног управног органа затражити да проведе своја овлаштења контроле и кажњавања.

XI - ОБАВЈЕШТЕЊЕ И КОМУНИКАЦИЈА

Члан 33.

1. Омбудсмен ће обавијестити предметно лице о резултатима његових истрага и радњи као и о одговору који му је достављен од органа владе, ако се одговор, по својој природи, не сматра повјерљивим или тајним.
2. Омбудсмен ће доставити позитивне и негативне налазе истраге властима, службеницима или предметном управном одјелу.
3. Институција може одлучити објавити своје опште препоруке у "Службеном гласнику БиХ".
4. Све остале препоруке омбудсмена или Институције биће доступне јавности, осим у случају када се оне односе на питања која су повјерљива или тајна, или када се у жалби изричито затражи да се име подносиоца као и околности случаја не објаве.

ХП - ИЗВЈЕШТАЈИ

Члан 34.

1. Сваке године Институција ће доставити резултате својих активности у извјештају упућеном Предсједништву Босне и Херцеговине, Представничком дому и Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.
2. Тамо гдје јавни значај и хитност случаја захтијевају, Институција може дати специјални извјештај.
3. Годишњи или специјални извјештаји биће објављени.

Члан 35.

1. У свом годишњем извјештају, Институција може навести број и природу примљених жалби, указујући на оне које нису разматране као и разлоге за то, и оне које су биле предмет истраге, и налазе о томе; Институција може такође истаћи оне приједлоге или препоруке које је прихватила Влада.
2. Извјештај неће садржавати личне податке који би омогућили да лице укључено у поступак истраге буде јавно идентификовано, без прејудуцирања одредби члана 31.
3. Извјештај ће такође садржати додатак намијењен Предсједништву Босне и Херцеговине, који ће приказати трошкове буџета Институције у датом периоду.

ХШ - ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРЕ

Члан 36.

Правила за функционисање Институције утврдиће Институција, у складу са одредбама овог закона, у Правилима процедуре која ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ".

ХИВ - ОСОБЉЕ И ОПРЕМА

Члан 37.

1. Институција има слободу избора особља за рад канцеларија и може, ако је то потребно, именовати савјетнике, укључујући и замјенике, у складу с Правилима процедуре и у границама буџета.
2. Особље Институције примаће и отпуштати Институција.
3. Омбудсмен може овластити било кога да обавља дужност у складу са Правилима процедуре Институције.

Члан 38.

1. Савјетници Институције биће аутоматски отпуштени када три нова омбудсмена која изабере Представнички дом и Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, у складу са чланом 9. овог закона, преузму своје функције. Ови савјетници могу бити поново именовани.
2. Чланови особља Институције, који су били службеници прије запошљавања у Институцији, уживају гаранције поновног пријема у њихову службу у вријеме њиховог отпуштања из службе Институције.

Члан 39.

На приједлог Институције, финансије неопходне за њено функционисање биће уврштене у буџет Предсједништва Босне и Херцеговине.

XV- ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 40.

Ступањем на снагу овог закона, канцеларија омбудсмена за људска права установљена Анексом 6. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини зваће се: "Омбудсмен за људска права Босне и Херцеговине" и обављаће дужности у складу с одредбама овог закона.

Члан 41.

1. До 31. децембра 2003. године, постојаће само један омбудсмен за људска права Босне и Херцеговине (прелазни омбудсмен), кога именује предједавајући ОЕБС-а након консултовања са Предсједништвом Босне и Херцеговине, предједавајућим Представничког дома и предједавајућим Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине. Прелазни омбудсмен не може бити држављанин Босне и Херцеговине или држављанин сусједне земље.
2. Лице које буде обављало функцију омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине у вријеме ступања на снагу овог закона биће прелазни омбудсмен Босне и Херцеговине.
3. Прелазни омбудсмен наставиће да обавља своје дужности све до именовања омбудсмена у складу са одредбама поглавља III овог закона.

Члан 42.

Пријелазни омбудсмен имаће све привилегије и имунитете наведене у члану III, став 4. Анекса 6. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.

Члан 43.

Одредбе овог закона које се односе на буџет, именовање особа у границама буџета и извјештаје Предсједништву Босне и Херцеговине о извршењу буџета неће се примјењивати на прелазног омбудсмена.

Члан 44.

Пријелазни омбудсмен доставит ће своје годишње и специјалне извјештаје Предсједништву Босне и Херцеговине, Представничком дому и Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и Високом представнику.

Члан 45.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

ПС БиХ број 70/02
3. јула 2002. године
Сарајево

Предједавајући
Представничког дома
Парламентарне скупштине БиХ
Мариофил Љубић, с. р.

Предједавајући
Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ
др. **Никола Шпирић**, с. р.